

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Bonito episcopo Aruernorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

num; eiusque claritatem cum sanctis omnibus reuelata facie perpetuo contemplari digni inueniamur. Et quia, dilectissimi fratres, nunc tempus adesse cognouimus, ut incipiat iudicium de domo Domini; iudicia eius, quæ aliquando quidem occulta, nunquam tamen sunt iniusta; reuerenter, ut seruos boni Domini decet, suscipientes ac perferentes, fursùm erectis adoremus cordibus; summopere procurantes; nè qua minùs perfecta nos accuset actio; ac attentius inuigilantes, nè calcaneo nostro tentator insidians, muscipula nos deceptionis in uia hac, qua iam undecima ingredimur hora; illaqueare possit.

Hac exhortatione & admonitione sancti viri ita omnis congregatio ad horam ultimam liberè expectandam, preparare sese coepit, ut omnes; qui illo tempore ab hac uita de ipso loco migrauerunt; caelestem ascendisse ad patriam, nulli dubium sit. Factum est autem; ut infra quinque menses, centum & sexdecim ibi morerentur fratres; nec plus de tanto grege, quam uigintiquatuor remanerent monachi. Inter quos etiam tunc Antonium & Constantinianum comites & socios nostros sepeliuimus. Expleto autem tanto numero, eo tempore, in eodem loco mortuorum, dolor lateris grauiter beatorum inuasit Maurum. Qui languore ingrauescente, quadagesimo primo aduentus sui ad eundem locum anno, octauodecimo Calendarum Februariarum die, ante altare beati Martini, super cilicium stratus sui decubans; eum exitum suum uiuificorum munisset perceptio ne sacramentorum; adstantibus qui relictis fuerant discipulis, migravit feliciter ad Dominum; sepultusque; est in eadem basilica ad dexteram partem altaris. In quo loco, meritis & orationibus eius, multa magnifica & admiranda operatur Deus ad laudem & gloriam nominis sui.

Post obitum denique ipsius sancti viri, cum ego una cum Simplicio, sicut ipse nobis ipso die depositionis suæ præceperat, ad nostrum decreuissim reuerti monasterium; vir Domini Bertulfus nos obtestando deprecatus est; nè illum quo adiuueret, desereremus tempore. Quem cum offendere pro sua sanctitate ausi non fuissim; per benedictionem, quo superuixit; cum illo morati sumus. Quo defuncto, cum Florianus totius religionis uir, ac filius ductoris nostri Harderadi, qui à beato Mauro nutritus fuerat, ei in monasterij regimine successisset, ac nos multis precibus retinere uoluisset; reuersi ad vos, o sanctissimi Patres, Deo gubernante sumus; atque hæc uestris obsecundantes imperijs, de uita & cõuersatione seu uirtutibus beati Mauri, imperito licet sermone cõscripsimus. Dies autem uitæ B. Mauri ita supputantur; Oblatus est Deo ac traditus, beato Benedicto, cum duodecim esset annorum. Habitaui cum eo uiginti annis. Comoratus est in monasterio suo, quod ipse edificauit, annis quadraginta, diebus quatuordecim. Qui simul fiunt anni septuaginta & duo; dies quatuordecim. Per omnia benedictus Deus, qui regnat in secula, Amen.

VITA S. BONITI ARVERNORVM EPISCOPI

SCRIPTA AB EIVS AEQUALI AD BEATISSIMOS PATRES Adelphium & Eucherium, illis ita iubentibus. Qui autem historiae huius author est, nomen quidem suppressit suum, sed in prologo testatur, quandoquidem Illidy & Gallici Aruernorum episcoporum & confessorum luculento stylo uita esset exarata, do-
luisse Adelphium & Eucherium Boniti uitam non extare. Ea uero in gratiam lectoris nunc demum paraphrasticòs reddita est per F. Laurentium Surium.

RIGINEM traxit Bonitus ex inclita Aruernorum stirpe: patre Theodato, matre Syagria, qui ad Romanos Senatores suos referrent natales. Priùs autem quam in hanc esset lucem editus, sacerdos quidam, Fregio nomine, fertur ad eius parietem uenisse ades, atque à genitrice illius cum magno acceptus gaudio, & pro more rogatus, ut ipsi benè precaretur, his uerbis esse usus: Tu mihi benedic Dei sacer

Per multi fratres intra menses s. moriuntur.

S. Maurus exit è corpore.

Bertulfus moritur.

17. IANUAR. Genus Boniti.

Fregionis
vaticiniū.

Post studia
literarum
venit ad
aulam.

Fit præfe-
ctus Massi-
lia.

Designatur
Aruernorū
antistes.

Is Pipinus
fuit Caroli
Martelli pa-
ter.

Ionæ 3.

Processionū
vſus anti-
quiff.

facere ac venerabilis Domine: Quæ verba tacitè secum expendens Syagria, tandè ex sacerdote percontatur, quid illa sibi vellent. Tum Fregio: Non equidem, vt tu putas, à te petij benedictionem, sed ab illo, quem gestas in vtero: quippe quem diuinitus videro ad summum vocari sacerdotium. Illa his exhilarata, Quæso te pater, inquit, vt tuis precibus eueniat, quod dicis. Postea vbi natus puer adoleuit, in Aruernorum vrbe traditur literis imbuendus, subindè etiam iuri ciuili dat operam: facileque cæteros condiscipulos ipsi coætaneos eruditione antecellit. Porro eius parente defuncto, non absque Dei voluntate & prouidentia, in regis aulam & ministerium se contrulit: cui cum imprimis charus esset, ab eo pincernarum princeps institutus est: nec multò post à regis manu accepto annulo, illud est officij adeptus, quod Referendarijs, vt vocant, attribuitur. Quo illè quidem tam accuratè & splendide functus est, vt & principi & cunctis proceribus gratus atque præcipuè charus haberetur. Erat autem eleganti corporis forma, sed mente pulchrior, & castitate conspicuus. Nec multùm intercessit temporis, cum illi à rege magnus delatus est honor & gratia. Eo autem rege defuncto, apud eius quoque successorem in tanta fuit gratia, vt præfecturam Massiliensem primæ prouinciæ illi demandârit: vbi sanè causas ipsi commissas ea ratione perorauit, vt non tam iudex, quàm sacerdos esse videretur. Neque enim, vt more illic comparatum erat, homines venundari, aut exilio multari, vel captiuos detineri vnquam iussit: sed potius, si quos reperire posset venditos, vti semper consueuerat, redimere atque ad sua remittere studuit. Inter hæc autem vacabat ieiunijs, vt iam non vni, sed plurimis summo sacerdotio dignus videretur. Erat sermone lenis, inter discordes mansuetus, pacisque conciliandæ studiosus.

Per idem tempus eius germanus frater Auitus pontifex, vir & humanioribus & sacris literis instructus, & omnibus diuinis officijs præpotens, quindecim ferè aut eo amplius annis præclare Aruernensem gubernauit ecclesiam: tandemque correptus morbo, cum extremum cerneret aduentare vitæ suæ diem, consentiente ipsi ecclesia, Bonitum virum Dei cum primis idoneum successorem, sedisque suæ dignissimum iudicauit sacerdotem. Missa autem ab illo ad regem legatio est, vt is autoritate regia electi-
oni Boniti suum quoque calculum adijceret. Eo tempore sub Theodorico rege Pipinus, magister equitum, curam palatij & regni gerens, cuncta ferè pro suo moderabatur arbitrato. Non defuit hac in re consensus regis, Domino illius cor permouente, qui ecclesiæ suæ opportunum pastorem, & aduersus immanis beluæ rabiem defensor rem parabat. Reuersis itaque legatis cum gaudio, vir Dei Bonitus summa omnium voluntate, lætitia & fauore, in cathedra est collocatus. Ille verò suscepto episcopatu, cum esset vir prudens, non honorem, sed onus impositum sibi arbitrabatur. Itaque non ocio se dedit, sed cursus sui auxit laborem: ieiunijs, orationi, vigilijs incumbens: lecti-
oni quoque & silentio atque remotioris loci solitudini, idque Quadragesimæ præsertim tempore, ita studens, vt nō modò episcopus dignissimus, sed etiam monasticæ vitæ professor iure dici posset. Ieiunabat biduo, triduoque, interdum verò etiam quadriduo cum mansisse ieiunium comperimus.

Quodam tempore cum nimio æstu populum suum defatigari cerneret, maximè quòd etiam magna flumina calor vehemens torreret: timens nè ciuitati suæ periculum crearetur, tanquam pastor bonus ab omnipotenti Deo remedium poposcit: simul admonens suos, vt ad ecclesiam omnes conuenirent, & instar Niniuitarum pro viribus quisque biduano aut triduano se ieiunio afficerent, Dei que misericordiam supplices postularent: si qui verò id non possent, in pane & aqua, vel saltem ad Solis occasum vsque cum cordis contritione ieiunarent. Non est autem vir sanctus suo fraudatus desiderio. Cum enim iuxta morem crux è templo sacerdotis manu efferretur, & beatissimi leuitæ ac martyris Laurentij ecclesiam esset ingressi, peractis à sancto episcopo, quæ ad Dei pertinent ministerium, repente Austro flante densissimè nubes cælum omne operuerunt, eademque nocte tanta vis imbrium è nubibus sese effudit in terram, vt postera luce agrè potuerit vir Dei cum plebe indè procedere. Cumque tantas conficiendi itineris difficultates sibi obiectas videret, sacerdotum ipsi adstantium fidem explorare volens, Quid vobis, inquit, videretur? Cernitis nimirum, quam sit præ imbre difficilis egressus. Quibusdam autem respondentibus, satius esse citra laborem intra templi ambitum psalmodiè & hymnorum modulationi immorari, quàm
ca plu-

ea pluuiæ tempestate madefieri: vir Dei ad Bobonem virum reuerentissimum & Magnilocensis monasterij abbatem conuersus, Tu quidem, inquit, nobis quid sentias, de-
 promere nē graueris. Tum ille, vt semper erat solitus, reuerentissimè atque constan-
 tissimè sic respondit: Quandoquidem Dominus etiam immerentibus nobis tantam
 impendit misericordiam, æquum est, nos in cœptis non modò persistere, sed susce-
 ptos etiam cumulare labores. Hoc responso exhilaratus vir sanctissimus, quòd rectè
 consulisset, tam per seipsum, quàm eundem Abbatem magis magisque plebem ad-
 hortatus est, vt inchoato operi perseueranter insisteret. Ipse verò pro more suo, quatri-
 duano se ieiunio afficiens, in oratione pernoctabat, idque rãta cum humilitate, vt posset
 ei aptati illud Psalmographi: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quàm habitare
 in tabernaculis peccatorum: & si quis rei ignarus, in templum esset ingressus, episco-
 pum minimè crederet illic adesse, & quidam etiam in psallentis pedes impingerent.

Lachrymarum tanta ei gratia aderat in diuinis officijs, vt capitis tegmen ex earum
 infusione madere quadam sui parte videretur. Peregrinos lætissimus excipiebat con-
 uiuio, nec, iuxta Apostolicam admonitionem, pauperi præponebat diuitem, sed for-
 didis indutum vestibus, annulos gestanti anteferebat: nec quenquam omninò mendic-
 um, quantum quidem in ipso erat, à se vacuum discedere patiebatur. Sacerdotes &
 fratres feruenter amabat in Domino, eisque crebrò sacrorum canonum decreta pro-
 ponebat, adhortans, vt castè & dignè Deo viuerent. Curabat etiam, vt presbyteri ido-
 nei ad populum sacras haberent conciones, cumque docerent & formidare gehennæ
 supplicia, & ad caelestem patriam aspirare. Interim verò maiori inflammatus feruo-
 re spiritus, timens nē propter sacerdotium à germano fratre, vt suprà dictum est, ipsi
 delatum, graue quandoque apud Dominum iudicium experiretur: cupiensque sancto-
 rum Apostolorum insistere vestigijs, qui relicto patre cum retibus & nauis, Dominum
 Iesum secuti sunt: adiit quendam celeberrimum Dei famulum Tillonem, cognomen-
 to Paulum, vt cum illo communicato consilio, animi sui propositum posset explere.
 Cumque ad eius monasterium peruenisset, cum ingenti gaudio atque officiosissimè à
 fratribus susceptus est. Deindè perductus ad Tillonem hominem Dei, post longa collo-
 quia ad id deuoluti sunt, quod cum illo tractare constituerat sanctus episcopus. Am-
 bo igitur facta inquisitione, & sancto inflammati spiritu, Nihil, inquit, melius, quàm
 quod temerè contra sanctorum Canonum instituta usurpatum est, abdicando rejicere.
 Nec immemor sanctus episcopus euangelicæ illius sententiæ, Omnis qui reliquerit do-
 mum, aut agros, & cuncta quæ possidet, propter nomen meum: centuplum accipiet,
 & vitam æternam possidebit: apud se planè deliberauit, non modò sedem, sed & patri-
 am & parentes spontè exulando deserere: quod quidem vt ab illo gestum sit, suo loco
 referemus. nunc paucis annotanda sunt miracula, quæ illo in loco Dominus efficere
 dignatus est.

Resurrectionis Dominicæ illucescente die, rogârunt illum fratres, vt Missarum so-
 lennia apud illos perageret. Cùm igitur ex more ad aram manus aqua ablueret, & ve-
 nerabilis pater Adelphius, tunc adhuc Leuita, sed postmodum antè dicti Bobonis viri
 Dei in Magnilocensis monasterij regimine successor, id temporis ad altare viro Dei
 assistens, Diaconi fungeretur officio: quidam frater non commoda affectus valetudi-
 ne, Audemarus nomine, petijt à Leuita, vt aquam, qua sacerdos Domini manus ablu-
 rat, ipsi potendam præberet. Qua hausta, illic se sensit pristina reddidit incolumitati,
 seditque lætus ad mensam cum fratribus. Alium quoque eiusdem monasterij fratrem,
 Natholenum nomine, eadem aqua vtentē, quamplurimi assueverant febris ardoribus le-
 uatum. Et hæc quidem, quæ suprà commemorauimus, ex venerabilis patris Adelphij
 relatione didicimus, ceteraque nostro studio in his paginis exarata, illo rogante & ap-
 probante conscripsimus.

Cùm autem ex illo monasterio sacerdos Domini ad sua remearet, quidam in iti-
 nere claudus, quo poterat conatu à tergo illum subsequens, his vocibus compellabar:
 Expecta Domine, expecta. At vir Dei illius calamitatis misertus, paululum substitit,
 nesciens, quid sibi vellet homo. Claudus autem, Quæso, inquit, Domine, vt impositione
 manûs tuæ sanes hunc morbum meum. Ille verò subridens, Non quidem recuso, in-
 quit, facere quod petis: sed perindè ex meo contactus salutē consecuturus, ac si bos
 te pede attingat. His dictis, locum morbidum signo Crucis munit, & æger sospes mox sanat.
 & in-

Magnilo-
cen mona-
sterium.Quatriduo
ieiunat.

Psal. 83.

Gratia la-
chrymarum.

Iacob. 2.

Sacerdos
idoneus.

Matth. 4.

Matt. 19.

Vis aquæ,
qua manus
abluerat.

Claudum

& incolumis discedit. Hæc autem quæ iam diximus, vir fidelissimus, sancti episcopi cubicularius, Donno nomine, se vidisse testatus est: Bonitus quoque vir industrius, & in antedicta ecclesia sacrarum custos atque presbyter, curiosius postea inquirens, comperit hominem illum Dei gratia illo incommodo liberatum.

Item duos
dæmonia-
cos.

Alio die cum vir Dei iter ageret, duo dæmoniaci obuiam illi venere, obsecrantes eum, ut ipsis, confirmandi eos gratia, manus imponeret. Ille autem ignarus dæmoniacæ occupationis, qua tenebantur, orans & manus eis imponens, cæpto perrexit itinere. Porro qui cum illo erant, post tergum respectantes, atque accuratius rem explorantes, vident illos, misso sanguine, à dæmonum infestatione absolutos.

Præclarum
in cæca mi-
raculum.

Per idem tempus fama viri Dei intantum iam increbrescente, ut non in vicinas duntaxat vrbes, sed etiam ad mare vsque in insulam Britannorum sese diffunderet, mulier quædam in eadem insula, Blada nomine, quæ iam pridem utroque orbata lumine, & manuum ac pedum officio destituta fuerat, cum die quadam peregrini gentis suæ in eius domum hospitij causa diuertissent, eamque tam malè affectam cernerent, ab eis his verbis appellata est: O mulier, si nostris dictis fidem accomodes, & Boniti Aruernorum episcopi intercessionem apud Deum ambias, nos sine vlla ambiguitate credimus, sanctum virum posse hisce tuis incommodis mæderi. Illa verò huiusmodi exhilarata sermonibus, educi sese in locum remotiorem iussit: ibique orationi incumbens, simul ut è terra surrexit, & oculorum lumen, & membrorum aliorum se sensit recepisse integram sanitatem. Tum illa ob viri Dei merita hæc sibi beneficia diuinitus contigisse intelligens, relicto proprio solo, relictis parentibus suis, ad beatum virum properauit: cumque iuxta urbem Aruernorum iam peregrina incederet, virum Dei præter omnem expectationem, ad Rubiacense monasterium tum visendi, tum consulendi causa euntem, obuium habuit. Situm illud monasterium est intra montes, haud procul ab vrbe, patetque ad illud aditus ab Oriente. Videns autem illum mulier, humili & submissa voce eum compellat, seque peregrinam & eius fama permotam eò aduenisse dicit. At vir sanctus ut eam aliunde eò accessisse animaduertit, paululum subleuit, & quid sibi vellet perquisiuit. Tum illa ex ordine aduentus sui causam explicat, cumque apud præpotentem Deum salutis suæ authorem proclamat. Episcopus verò eius fidem & deuotionem miratus, iussit eam secum ad monasterium abire, ipsiusque monasterij matri, suæque nepti eam in coetu virginum commendauit: vbi illa quidem aliquandiu morata est, sed post discessum beati viri, in Britanniam reuersa est.

Nodobertū
sibi suble-
uit.

Ea tempestate sanctus episcopus virum Dei Nodobertum cum primis excellentem & industrium, genere nobilem, ingenio valde perspicacem, obsecrauit, ut ipsi successor, & plebi ipsi commissæ rector, patriæque defensor esse vellet. Missi autem sunt ad regem legati idonei, qui illud negotium agerent, putâ, Cantinus archidiaconus, & aliquot eius comites bene digni. Illi vbi ad virum Dei, re confecta, sunt regressi, cum magno omnium fauore Nodobertum sua in cathedra reposuit.

Fit mona-
chus.

Indè verò ad Magnilocense profectus cœnobium, in sanctæ religionis habitu, sicut semper optauerat, illic aliquandiu permanfit. Locus autem ille tam est ab hominum consuetudine remotus, tamque ad vacandum veræ philosophiæ commodus videtur, ut omnes eum sui nominis vindicem affirmant. Nam vndiquaque, collium præsidio munitus, & nemoribus amœnis est obfusus, amneque rigante herbæ comantes germinant, & contra cœnobij hortulorum prata viridi facie læta patescunt: quem largum ab Austro aditum triplici itinere portæ communiunt. Sole autem suos spargente radios, sanctorum martyrum aula splendescunt. Insignis emicat beatissimæ semperque virginis Mariæ turris, cæteris celsior, Apostolorum quoque ædes fulget eximie, sanctorum nitent aræ, columnæ præfco sculptæ more sese subrigunt, miroque artificio cameræ ligna celata visuntur: pluraque illic habentur alia, locum omnem mirificè exornantia. Vnde tibi gratias agimus omnipotens pater, quem cum filio & spiritu sancto vnus substantiæ confitemur. Hunc autem locum iam pridem Genesius nobilissimus pontifex in solo proprio voluit esse monasterium, eique patrem præposuit venerabilem virum Euodium: qua tempestate hæresis Nouatiana, siue incuria, siue ignorantia quorundam, in Aruernorum irrepfit urbem, impurum quoque Iouiniani dogma illic extitit. Contra quas hæreses in eodem Magnilocensi monasterio edita extat Epistola, quam fortassis operæ precium fuerit quandoque, in lucem proferre. Ut enim ex parte iam cernimus, ante aduentum

Hæresis No-
uati & Io-
uiniani apud Aruer-
nos.

mentum immanissimi illius Antichristi, multas oportebit hereses emergere. Nam quod de duabus gentibus Gog & Magog illum antecessuris scripta diuina pronunciant, B. Hieronymus non ita vult accipi, tanquam hæc speciales quædam gentes futuræ sint: sed per Gog, hereticorum principes: per Magog, eos qui illorum suscepere doctrinam, vult intelligi. Sicut autem catholicis & benè fidelibus ad summam quandoq; cedet gloriam inuicta in fide constantia: ita illi, qui heresibus se sinunt deprauari, in æterna æstantis gehennæ supplicia protrudentur. Sed his obiter insertis, ad narrationis ordinem reuertamur.

Cùm Dei sacerdos aliquantispèr illic demoratus fuisset, relicta patria & parentibus, rebusque omnibus per monasteria & ecclesias distributis, Romam iter intendit, sacra Apostolorum visitaturus limina, & pauperem Christum sectaturus. Relicto igitur Arnerorum solo, Lugdunum peruenit, solitisque insistentis pietatis operibus, Lugdunensem Pontificem & Burgundionum principem adiit, illosque ad pacem & concordiam reuocauit. Hærebat interim ad tempus aliquod in monasterio, quod Barbaræ Insulam vocant, quædamque illic memorabilia atque iucunda miracula effecit. Nam die quodam proficiscente illo per Ararim fluuium, qui cum illo erant, mœsti inter se conferebant, quod pro illo die nihil escarum ipsis suppeteret. Quod ut vir sanctus audiuit, diffidentiam illorum arguens: Si fidem, inquit, haberetis, non difficile esset præpotenti Deo citra moram vllam nobis præbere res ad victum necessarias. Necdùm ille sermonem absoluerat, & ecce è flumine piscis in nauim præter omnium expectationem insiliens, illo die sufficiens eis exhibuit alimentum. Quadam etiam nocte cum ad nocturnas vigilias surrexisset, lumen in ea basilica, vbi solitus erat sacris incumbere vigilijs, extinctum est. Eius autem ministro ignem quærente, vnde lampadem rursus accenderet, nec tamen inueniente, sacerdos Domini ad lampadem accedens, lumen restituit: atque ita omnibus, qui illi aderant, lætitia perfusus, vnà cum illis ad Dei cultum pertinentia peregit. Et hæc quidem audiuisse se testatus est reuerendus Abbas Arnoldus, qui hoc in itinere sancti viri comes fuit.

Alio quodam tempore pueri sancti pontificis piscatum iuere, & tota die omni frustrati spe sua, nihil capere potuerunt. Itaque ad monasterium reuertentes, obuiam sibi conspiciunt venerabilem Abbatem Adelphium, cuius est iam antè habita mentio, qui que id temporis virum Dei ex deuotione hætenus erat comitatus, eiusque se ministerio tradiderat. Is ergo ait ad illos: Cur ad eò mœsti reuertimini, nec quicquam vobiscum adfertis? Respondentibus illis, se nullum omninò piscem comprehendere potuisse, ille rursus ait ad eos: Ite ad fluuium, & in fide beati viri mittite rete. Credo enim per eius merita mœrorem vestrum, præstante omnipotente Deo, in gaudium mutatum iri. Obtemperant illi continuo, & ad flumen pernici cursu reuertuntur: missoque in aquam reti, piscem attrahunt, eumque cum ingenti gaudio deferunt ad episcopum.

Postea vbi ad Agaunense monasterium vir Dei peruenit, sanctorum imploravit patrocinium: fratrum quoque orationibus se commendans, non paruam illis contulit elemosynam. Id verò non ibi duntaxat, sed vbicunquè toto illo itinere sacrum aliquod reperisset monasterium, ita præstitit. Deniquè in Italiam ingressus, à rege Longobardorum & deuotè & amanter acceptus est: qui cum viri Dei colloquijs frueretur, audit ad se referri, urbem ab exercitu obsideri. At ille mox exiliens, iubet suos arma capessere, secumque contra hostes dimicaturus, esse paratos ad pugnam. Conuersus autem humiliter ad virum Dei, Quæso te pater, inquit, ut pro me Domino preces offeras. Nam mihi res est cum hostibus meis. Liceat mihi tua intercessione ex illis palmam referre. Mox indè urbem egressus, prælium cum hostibus iniit. Adeò verò partibus Arripertis (ita enim ille rex Longobardorum vocabatur) fuit victoria, ut multis casis atque prostratis, rege quoque in inguine vulnerato & capto, cum magno tripudio ad virum Dei redierit, eique pro precum illius suffragijs gratias agens, denuò se eius orationibus commendâcit multa cum humilitate, & in regno suo res necessarias illi præberi curauerit.

Indè autem profectus vir Dei, vbi ad maris litora accessit, nauim conscendit: feruescente autem mari, cum fluctus tumescerent quibusdam comitibus mortis terrorem incuterent, maximè quòd aliæ naues iam disiectæ essent, ita ut vix pauci mortales li-

Apoc. 20.

In 38. cap. Ezechielis.

Miraculum
haud vulgare.

Miraculū.

Implorat
sanctorum
patrocinia.Is regnavit
circa annū
Christi 706.

tus possent attingere : blandè suos consolari cœpit. At illi nihilominùs partim mortis metu in naui se pronos prosternebant, partim res quas intulerant, pro exoneranda nauui in mare iactabant. Sed opposuit se vir Dei, Nolite, inquit, isthuc facere : præstat has res vel nobis egentibus, vel pauperibus conseruare : simul autem ad cælum attolens oculos, & tacitus imbrem lachrymarum effundens, pro salute omnium Dominum obsecrauit. Eodem autem temporis puncto, vndarum impulsu nauis à litore longius protracta est. Ità ergò Romam tandè perueniens, & sanctorum Apostolorum martyrumque loca circunquaq; perlustrans, eorum sibi patrociniū atque suffragium supplici & inestimabili deuotione poposcit. Ad extremum non paucos captiuos redimens, secum reduxit.

Sacra Roma loca inuisit.

Cùm autem ex Vrbe discessisset, & Clusinam peruenisset, cæca quædam mulier ab eius ministris petijt, vt aquam, qua eius essent lotæ manus, sibi darent, quò illa suos remedij causa posset oculos ablueri. Et illi quidem eius precibus cupiebant satisfacere : sed ecce vir Dei aquam, qua erat ablutus, in terram effundi iubet, ità vt vix guttam inde suffurari possent. At eam ipsam tamen mulieri porrigentes, horabantur vt in basilica S. Petri, quæ in vrbe illa erat, postera nocte cum ea aqua vigilaret, atque manè indè

Cæca videt miro modo.

allaturum. Abijt mulier, & vt iussa erat, faciens, lucem optatissimam sanis iam oculis adspexit. Itaque ad comites viri Dei cum multa annonâ venit, gratam se exhibere volens reddita sanitate, & Deum pro sancti viri meritis laudans ac benedicens. Porrò sanctus episcopus videns illius erga peregrinos beneuolentiam ac liberalitatem, eius deuotionem probauit, suaque eam benedictione impertiuit : qua percepta, mulier ad suas aedes abijt. Nemo enim ex viri Dei comitibus miraculum, quod illo ignorante contigerat, ei ausus fuit indicare. Cùm autem multa infirmorum turba eum vbiquè prosequeretur, ille vbicunquè poterat, in hospitium sese abdidit, iactantia virus summo perè deuitans : ægros autem oleo, quod ex beati Petri sepulcro pro benedictione assumi iusserat, vngi mandauit. Mox autem precepta salute, cum Dei laudibus illi ad propria discedebant. O beatum sancti viri commercium. Dedit terrena, & recepit caelestia : pauper rebus, sed virtutibus locuples.

Ægros oleo iubet vngi.

Per id tempus nihil iam illi supererat, quod posset pro elemosyna elargiri, adeoque iuxta Euangelium sese expoliârat, vt ne duas quidem, quibus posset indui, tunicas haberet : liceretque ei dicere cum beatissimo Apostolo : Argentum & aurum non est mihi, sed interim diuinis diues virtutibus, curationis beneficium multis impendebat. En quod à Saluatore in Euangelio promittitur : Qui reliquerit omnia propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Centuplum accepit, qui in sanctitate & diuina charitate firmus atque fundatus, ad perfectionis culmen ascendit, vt posset dicere cum Apostolo : Nostra autem conuersatio in cælis est : non sicut plerique solent interpretari, cum qui reliquerit omnia, etiam in hoc seculo centuplum recepturum in honoribus aut rebus terrenis, & postea vitam habiturum æternam. Neque tamen id ità dictum quis putet, quasi ignorem etiam sanctos viros in hoc seculo ad honores & dignitates esse prouectos. At illi id non arbitrantur retributionis præmium, sed officium & dispensationem : quemadmodum neque hic sanctus Domini sacerdos, qui multa pro Christi amore reliquerat, terrenum aliquid postea vel expetijt vel obtinuit : sed centuplum accepit, quando quidem perfectionis gratiam adeptus est, vitamque modò sempiternam possidet cum beatis omnibus in gloria patriæ caelestis. Post hæc autem vir Dei Lugdunum reuersus, quatuor annis illic permansit, in sanctis operibus iugiter perseuerans.

Luc. 19.

Acto. 3.

Matth. 19.

Philip. 3.

Dià hæret Lugduni.

Cùm autem obitus sui diem ex diuina reuelatione iam impendè cognosceret, cum successore suo, & quidem æmulo, pacem fecit : neque post multos dies lecto decumbens, podagræ molestia crescente, ad extrema perductus est. Adspirans autem ad caelestia, antequàm Domino redderet spiritum, fenestram cellulæ, in qua quiescebat, iussit patefieri, & solito oculos lachrymarum imbre perfundens, psalmum, qui ea hora iuxta morem canendus erat, inchoauit, atque in Domino feliciter obdormiens, cælorum arcana penetrauit, in omnem æternitatem eorum consortio fruiturus, quorum vitam & mores expressit in terris.

Domino spiritum reddit.

Paralyticus sanatur.

Porrò cum ex more ad sepeliendum alijs deducentibus, quidam paralyticus accessit,

fit, atque ex sacri corporis præsentia integram sibi sensit corporis reformatam sanitatem. O virum beatum, qui eximia Dei ornatus gratia, & hinc præclara nobis ad imitandum virtutis reliquit exempla, & illic apud Deum pro culpis nostris perpetuum præstat patrocinium. Reliquit in terris omnia, ut tanquam nihil habens, in Christo omnia possideret. Luxit in hac vita temporaria, ut sempiterna cum angelis lætitia perfrueretur. Parentum nobilium aliorumque sodalium ad spectu & consuetudine, pro Christi amore sibi ipsi vltro interdixit, ut in beatorum omnium iucundissima in sodalitate recipi mereretur. Hic ad tempus voluntariam complexus paupertatem & inopiam, & in ipsa egestate laudans nomen Domini, deinceps & hinc & illic diues est: hic coruscans miraculis & virtutum signis, illic immortalis affectus gloria. Hunc sibi proponant imitandum proceres, ad huius exempla se componant Christi sacerdotes. Huius beati viri mortificationem spontaneam, & frugalitatem atque parsimoniam, etsi fortassis imitari non possumus, omnes tamen suspiciamus, & cum lachrymis ad memoriam reuocemus. Mirentur alij sanè in eo virtutes & signa, quæ per eum Dominus dignatus est ostendere: ego quidem nihil tam admiratione dignum, quam eius longanimitatem & inuictam constantiam atque patientiam: maximè cum Dominus noster Iesus Christus suos discipulos à se discere iubeat, ut sint mites & humiles corde. Atque vtinam hanc gratiam suis ille nobis precibus apud Dominum impetret, & quod nostris meritis non valemus, eius patrocinio assequamur.

Iam verò in Lugdunensi territorio sacris beati viri ossibus in arca conditis, illius successor Nodobertus præsul, eius vel exilij, vel erga se benevolentia contemplatione permotus, legatos ad beatissimum virum Godinum Lugduni episcopum misit, qui sacrum corpus repeterent. Legati postquam mandata sua exposuerunt, tale ab episcopo responsum tulere: Mihi sacrum beati viri corpus à Deo commendatum est: non patior me meosque tanto munere priuari. Illi igitur non sine magno animi dolore passim repulsi, ad suum antistitem redeunt, & quid Lugdunensis pontifex responderit, exponunt. Quos ille, blandè consolans, Et mihi, inquit, eadem nocte, qua vos Lugdunum estis ingressi, vir Domini per visum apparuit, veste, qua aliquando, uti solebat, indutus, meque his compellauit verbis: Quid agis frater Nodoberte? Putas ne idoneam te tui gregis curam gerere? hisque subiunxit: Noli meam modò interpellare quietem. Nam vbi mihi redire visum fuerit, ego id significabo. Ex his ergò verbis certior factus fui, vos nullum petitionis vestrae effectum esse consecutorus.

Postea verò iam ad Aruernensem episcopatum promotus venerabili viro Proculo, dignum ille suo munere suscepit opus. Nam B. Mauricij ædem cernens omni ex parte deformem, quadam etiam illius diruta, miro modo non solum in priorem illam restituit statum, sed etiam ad eius splendorem non parùm adiecit: Simul etiam cum clero & populo communicato consilio, denuò mittendos decreuit, qui B. Boniti corpus repeterent, ut eius præsentia vrbs muniretur, & S. Mauricij templum magis etiam nobilitaretur. Eodem autem tempore cuidam sanctus pontifex in eadem S. Mauricij ecclesia in somnis apparuit, dicens: Vade, & dic confratri meo Proculo episcopo: Hoc atque hoc in loco (simul indicans, qua via esset sacrum corpus eius inferendum in templum) ita se gerat. Quibus auditis, nihil iam hæsitans Proculus antistes, ad sancti Boniti reliquias repetendas dignos aplegauit presbyteros, putà reuerendum Adelphium, monasterij Magnilocensis abbatem, Eualdum Volnicensis cœnobij patrem, Moderatum Teclarenis monasterij rectorem, vnà cum reliquis sacerdotibus & monachis, quos tali exequendo negotio idoneos est arbitratus. Qui vt ad Fulcoaldum, virum industrium, tempore Lugdunensem episcopum, peruenire, ei que sui aduentus causas exposuere, ille ait: Diuinam imploremus voluntatem, cui nemo potest resistere: & si ille vestris precibus propitius fauet & annuit, ego sanè vobis reluctari non potero. Hoc vbi nostris responsum est redditum, indicto ieiunio, sanctorum circumqua; ecclesias adire, illisq; intercessoribus, à Deo, ut voti sui compotes fierent, cum magna cordis contritione obsecrârunt: veriti scilicet haud parùm, nè spe frustrati sua, casto labore ad sua vacui redirent. Die illo ita transacto, optabamus in illo monasterio, vbi sancti viri corpus quiescebat, nocturnas celebrare vigilias, sed id monasterij mater non sinebat, ne aditum quidem nobis ad illud patefaciens. Itaque habito consilio, statuimus in ecclesia beati protomartyris Stephani vigilias agere. Vnde cum admodum manè in vr-

Magna patientia Boniti. Matth. ii.

Godinus Lugduni Episcopus.

Vrbes munitur sanctorum reliquijs.

Fulcoaldus Lugdunensis Episcopus.

Ambiunt legati sanctorum suffragia.

Duo mira-
cula.

bem essemus ingressi, præter spem duo ad nos ab episcopo missi sunt, qui nobis plura satis optatum attulere nuncium, licere nobis sine mora reliquias sancti episcopi leuare è tumulo. Eam enim esse Dei voluntatem, literis allatis nobis indicauerunt. Vbi igitur ad sacrum corpus peruentum est, & reuerendus Domini sacerdos Adelphius ad altare sacrificium offerret, coram omnibus duo edita sunt, nequaquam silentio tegenda, miracula. Nam cum eiusdem vrbs sacerdotes cum clero & cantu, ex more crucis prelato vexillo, aduenissent, adeò mox ecclesia contremuit, vt à summo vertice vsque ad fulcra parietum planè collapsura videretur. Ea autem basilica, coniuncta erat templo S. Petri Apostoli, in qua vir Domini quiescebat. Itaque dubium non est, sanctum antistitem, cum alijs sanctis illuc aduenientem, se indicasse fauere ciuibus suis, atque hoc miraculo alios deterrere voluisse, nè illis se præberent difficiles & refractarios: id quod magis etiam sequens declarabit miraculum.

Paralytica
curatur.

Quædam enim Deo dicata puella, paralyti vexata, reptando cunctis videntibus ad viri Dei sepulcrum peruenit: quæ somno oppressa, ab vno ex nostris, vt citò surgeret, admonita est. Quæ è somno surgens, mox suis constitit pedibus, membrorumque, quo fuerat destituta, officium sibi sensit restitutum, ad matremque monasterij regressa, sic locuta est: Ego vidi beatum antistitem, meque ille hunc in modum suæ voluntatis indicia perferre iussit: Vade, inquit, & dic Abbatisse Didæ, vt partem regminis, quo caput meum opertum est, sibi retineat. Quæ idcirco vir sanctus dixit, vt & illa & cæteri omnes luculenter agnoscerent, velle ipsum ad propriam reduci urbem, & plebem, quam viuens reliquerat, suarum reliquiarum aduentu consolari. Atque hæc res magnam nostris attulit sacras leuandi reliquias fiduciam; moxque omnes nostrarum partium studiosi, magna nobis præbuere adminicula & solatia, donèc Aruernorum sumus fines ingressi.

Reliquiæ
sanctorum
solatia vi-
uaciam.

In illo autem itinere quam multi ægri ad illud sacrum corpus, tanquam ad probatissimi medici scholam, confluerint, dici vix queat. Et reuera bonus ille medicus, qui cum sit naturaliter bonus, nec potest vnquam non esse bonus, tales habet discipulos, qui non modò in corpore degentes, sed etiam iam exuti corpore, & corporum & animarum morbis medicinam facere nouerunt. Multi verò in eodem itinere curati sunt, qui tamen nostram effugerunt notitiam. Vt enim viuus erat solitus, ita & nunc defunctus efficit miracula. Nam si quis sanitatem, sancti viri meritis ipsi collatam, alijs indicare velit, mox in pristinam relabitur ægritudinem. Et ego quidem, quæ vel oculis conspexi meis, vel à fidedignis viris accepi, refero. Sed quid opus est multis immorari? Cui enim pauca non sufficiunt, illi nec multa satisfaciunt. Certè cum humeris sacræ reliquiæ gestarentur, vbicunque illæ depositæ fuere, mox vexillum crucis apparuit, & raro accidit, vt non illic sacræ ædes edificarentur.

Nota sancti
viri humi-
litem.

Porrò vbi sumus Aruernorum solum ingressi, permulti concurrere nobiles sexus vtriusque, qui suis humeris cum multa & deuotione & alacritate sanctas reliquias deportandas exciperent: eratque inter eos pia altercatio, quis vel prior, vel crebrior eo in officio suum studium declararet. Et vt propius ad urbem ventum est, magis magisque suæ ad virum sanctum consuebant ouiculae, & plerique præ nimio gaudio flentes, ita dicebant: Recognosce Domine urbem, quam reliquisti, gregem tibi commissum tua intercessione defende. At postquam sacræ reliquiæ ad oppidum accessere, dici non potest, quanta cum deuotione & apparatu episcopus ei processerit obuiam. Nam ex utroque latere tanta erat Cleri & populi multitudo, vt aut exercitum collectum, aut nundinas celebrari facile crederes. Procebat episcopus sanctorum pignora humeris deferens, idque tam accuratè & reuerenter, vt se corporaliter venienti sancto sacerdoti occurrere putaret. Indè cum sacræ reliquiæ ab eodem episcopo ad ædem S. Mauricij deportarentur, in ipso templi aditu claudus quidam, nomine Valdinus, iacens, sancti episcopi in ecclesiam inferendi prætolabatur aduentum: moxque vt viri Dei corpus super eum pertransijt, sanus effectus, in hunc vsque diem eiusdem ecclesiæ custos permanet.

Eius reli-
quiæ hono-
rificentissi-
mè excipi-
untur.

Claudus
sanatur.

Condita autem sunt ossa beati viri iuxta altare beatorum Petri & Pauli atque Andree Apostolorum, quorum reliquias ille curarat ex Vrbe adferri, & magna cum deuotione locum illum consecraret. Dignum autem erat, vt quorum flagrabat amore, sancti spiritus igne accensus, eorum etiam sacræ aræ eius monumentum coniungeretur.

Porrò

Porro beati viri monumentum auro & argento mirificè ornatum est, ad quod etiã multa ægrotis & malè affectis diuinitus conferuntur beneficia: è quibus vnum in præsens commemorâsse sufficiat.

Cæcus quidam ex Burgundionum prouincia, Ceronius nomine, ad viri Dei accessit sepulcrum, sibiq̃ lumen restitui petijt: & ecce nobis cernentibus, visum recepit: neque ille duntaxat, sed etiam quotquot præterea ex ea prouincia morbidi aduenerunt, incolumes sunt regressi.

Cæcus visum recepit.

Insigne & indubitata fidei miraculum de S. Bonito.

Sanctus Aruernorum antistes Bonitus, cum se totum contulisset ad perfectè amandum Christum & eius sanctissimam genitricem, quodam tempore cum turbis ingressus templum S. Michaëlis, in angulum se abdidit. Peractis mysterijs, alijs abscedentibus, ille in suo permanfit latibulo. Et custodes quidem more suo circumspexerunt, num quis adesset: sed nutu Dei factum est, vt ad eius latebram non pertingerent. Obseratis indè foribus, sanctus vir tanto liberiùs, quanto secretiùs, coram Domino effudit animam suam, talisque ei prolixè oranti visio oblata est: Repentè è cælo insonuit vox tanquàm suaui melodiar, & micantibus luminaribus vir sanctus quasi multitudinem quandam conspexit eò aduentantium. Ingressa autem in templum est virgo mater Matia cum candidissimo angelorum & sanctorum hominum cœtu, tanquàm regina circumstante exercitu. Cantabant autem omnes illi laudes Christo & matri eius: atq; ipsa etiam sanctissima virgo in laudibus filij sui vocem exercebat suam. Procedebant autem per medium templi chorum, cumq̃ue ventum esset ad altare, quæsitum est à sanctis nonnullis, quisnam Missam celebraret. Tum virgo beata, Ecce, inquit, adest hic Bonitus præsul verè bonus, & benè dignus, cui hoc muneris demandetur. Audiens hoc ille, extimuit, seq̃ue subducere conabatur: cui sanè lapis cessit, in quo hodieq̃ue eius rei apparent vestigia. Tandem quæsitus & inuentus, ad illum beatissimum conuentum perductus est, sanctisque ministrantibus, vestibus sacris indutus est, & diuinæ aræ applicatus. Consummato autem ea, qua par erat, ratione sancto illo opere, beatissima virgo valem faciens dilecto suo, pro munere cælestem illi vestem largita est. Res est nota satis, & apud Aruernenses celebris, maximè in ipsa Aruernorum vrbe, vbi vsque in præsentem diem populis illa vestis ostenditur: cuius quidem materia & textura à nullo mortalium potest dinosci. Est autem candoris eximij, miræq̃ue tum lenitatis, tum leuitatis. Alius deindè ad eam euectus cathedram, sed non eadem morum honestate præditus, se quoq̃ue par beneficium consecuturum arbitrabatur, si in illa S. Michaëlis æde quiesceret. Venit igitur procax & temerarius, ingressusq̃ue in illam sobrietatis officinam benè ebrius, mox graui correptus sopore obdormiuit. Interim verò non exarsit in illum impudentem furor Domini, sed sine flagellis eum dimittens, procùl à sanctificationis suæ domo iussit exportari. Nam factomanè, in ædibus suis, adeoque in ipso lecto suo se inuenit iacentem.

Visio S. Boniti.

Miraculum insigne.

Vestem mirificam B. Virgo S. Bonito largitur.

Indè progressus ad famulos suos, confessus est mentis suæ malefianam arrogantiam, nec tacuit, quàm esset ignominiosè repulsus. Itaque iam summissiùs ac modestiùs de se sentiens, didicit in cordis simplicitate quærere Deum.